יכול למימר גירשתיה ונתתי לה כתובתה הא מדקתני סיפא רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט ובעל חוב שלא בפרוזבול בדאיכא עדי גירושין עסקינן דאי ליכא עדי גירושין במאי גביא אלא כולה רשב"ג היא וחסורי מיחסרא והכי קתני הרי אלו לא יפרעו בד"א כשאין שם עדי גירושין אבל יש שם עדי גירושין גביא תוספת ועיקר אי מפקא גיטא גביא ואי לא מפקא גיטא לא גביא [א]ומן הסכנה ואילך אע"ג דלא מפקא גיטא גביא שרשב"ג אומר מסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט ובעל חוב שלא בפרוזבול אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב לדידך דאמרת גט גובה עיקר אלמנה מן הנשואין במאי גביא בעדי מיתה וליחוש דלמא גירשה ומפקא לגיטא וגביא ביה ביושבת תחת בעלה ודלמא סמוך למיתה גירשה איהו הוא דאפסיד אנפשיה אלמנה מן האירוסין במאי גביא בעדי מיתה וליחוש דלמא גירשה ומפקא גיטא וגביא אלא במקום דלא אפשר כתבינן שובר דאי לא תימא הכי עדי מיתה גופייהו ניחוש דלמא מפקא עדי מיתה בהאי בי דינא וגביא והדר מפקא בבי דינא אחרינא וגביא אלא ודאי במקום דלא אפשר כתבינן שובר [א]אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי אלמנה מן האירוסין [ב]מנלן

לא

דאית לה כתובה אילימא מהא [ג]נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין בין מן הנשואין גובה את הכל דלמא דכתב לה וכ"ת אי כתב לה מאי למימרא לאפוקי מדרבי אלעזר בן עזריה דאמר [ד]שלא כתב לה אלא ע"מ [ה]שהוא כונסה דיקא נמי דקתני גובה את הכל אי אמרת בשלמא דכתב לה משום הכי גובה את הכל אלא אי אמרת דלא כתב לה מאי גובה את הכל מנה מאתים הוא דאית לה ואלא מדתני רב חייא בר אבין [ו]אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה דלמא דכתב לה וכ"ת אי כתב לה מאי למימרא מתה אינו יורשה איצטריכא ליה א"ל רב נחמן לרב הונא לרב דאמר גט גובה עיקר ליחוש דלמא מפקא גיטא בהאי בי דינא וגביא והדרא מפקא בבי דינא אחרינא וגביא וכי תימא דקרעינן ליה אמרה בעינא לאנסובי ביה דקרעינן ליה וכתבינן אגביה גיטא דנן קרענוהי לאו משום דגיטא פסול הוא אלא דלא תיהדר ותיגבי ביה זמנא אחרינא: **מתני'** [ב]שני גיטין ושתי כתובות גובה שתי כתובות [ג]שתי כתובות וגט אחד או [ד]כתובה ושני גטין או כתובה וגט ומיתה אינה גובה אלא כתובה אחת [ז]שהמגרש את אשתו והחזירה ע"מ כתובה הראשונה מחזירה: **גמ'** אי בעיא בהאי גביא אי בעיא בהאי גביא לימא תיהוי תיובתא דרב נחמן אמר שמואל [ח]דאמר ר"נ אמר שמואל שני שטרות היוצאין בזה אחר זה ביטל שני את הראשון לאו אתמר עלה אמר רב פפא ומודה רב נחמן דאי אוסיף ביה דיקלא לתוספת כתביה הכא נמי בדאוסיף לה ת"ר [ה]הוציאה גט וכתובה ומיתה

אם

המנוגא האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת ורבי יוחנן אית ליה דרב המנוגא לעיל בפ' שני (דף כב: ושם) ובפרק התקבל (גיטין סד.) וי"ל דלא מהימנא אלא דווקא היכא דאין תובעת כתובתה אבל תובעת כתובתה לא מהימנא דשמא מחמת חימוד ממון אומרת כן והכי אמרינן בהאשה שהלכה (יבמות קיז. ושם) מת בעלי והתירוני לינשא מתירין אותה לינשא ונותנין לה כתובתה תנו לי כתובתי אף לינשא אין מתירין אותה דאדעתא דכתובה אתאי:

יכול לומר גירשתיה ונתתי כו'. ואם תאמר ומאי מיגו הוא זה דאם יאמר לא גירשתיך יתחייב בשאר וכסות ועכשיו דאמר פרעתי פוטר עצמו ויש לומר דכשאמר לא גירשתיך נמי פטור גם משאר וכסות דדמו לטענו חטין והודה לו בשעורים דקי"ל דפטור (שבועות דף לח:) וא"ת בפ' בתרא (לקמן קז:) דאמרי' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה כו' גירשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה ואמאי ניחוש שמא בעלה היה אומר לא גירשתיך והוי טענו חטין והודה לו בשעורין ופטור ויש לחלק דשמא אם היה כאן בעלה היה מודה לדבריה:

לדידך דאמרת גט גובה עיקר. לשמואל נמי הוה מצי לאקשויי דבמקום שאין כותבין כתובה:

מתה אינו יורשה איצטריכא ליה. ואם תאמר והא מת הוא גובה כתובתה נמי איצטריכא ליה דמינה דייקינן בפרק נערה (לעיל נג.) דארוסה לא קנסו לה ויש לומר דהוי מצי למיתני מתה איהו קוברה ולשון גובה כתובתה לא איצטריכא ליה:

לא

ואי לא לא גביא. חיישינן שמא כבר גבתה על פי הגט: **אלמנה במאי גביא.** כתובה שלה על כרחך בעדי מיתה שמת בעלה ומחזרת שטר כתובה ליורשי' וקורעין אותו: **ניחוש שמא גירשה.** והדרא ומפקא גיטא בבי דינא אחרינא ותגבה עיקר: **ביושבת תחת בעלה.** אין אלמנה גובה כתובתה אא"כ מבירין אותה שבשעת מיתתו היתה יושבת תחתיו: **אלמנה מן האירוסין.** שלא ישבה תחתיו מעולם: **אלא במקום דלא אפשר כו'.** אלא לא תימא ביושבת תחת בעלה דאפילו הלך למדינת הים נמי ושמעו בו שמת גובה כתובתה ולא חיישינן לדלמא גירשה והדרא מפקא לגיטה דאמרינן להו תכתוב לכם שובר דבמקום שאין לומר הערמה ואי אפשר לה לגבות אם באת לחוש לכל אלה כגון זו וכגון נשרפה כתובתה בעדים לא נמנענה מלהגבות כתובתה ותכתוב שובר: **עדי מיתה גופייהו.** במקום שאין כותבין כתובה ואין היורשין יכולין לומר לה החזירי לנו שטר כתובתך ניחוש כו': **מר קשישא.** ומר ינוקא. שני בנים היו לרב חסדא ושם שניהם שוין אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולצעיר קורין לו מר ינוקא (א) ט): **אלמנה מן האירוסין.** דאית לה כתובה בתנאי ב"ד אם לא כתב לה: **מנלן.** דקאמר לעיל עדי מיתה גופייהו ליחוש דלמא מפקא והדרא ומפקא ע"כ חדא מינייהו גביא בלא שטרא שהרי כפרעון ראשון החזירה השטר אם כתב לה וקא חייש להדרא ומפקא אלמא יש לה כתובה בתנאי ב"ד בלא שום כתובה מנלן: **את הכל.** עיקר ותוספת: **לא כתב לה.** התוספת אלא ע"מ לכונסה ואם מת באירוסין אין לה אלא עיקר כתובה: **אלא אי אמרת בשלא כתב לה.** ובתנאי ב"ד הוא דגביא לאלמנה מנה ומאתים לבתולה הוא דאית לה שהרי אין כאן תוספת: **לא אונן.** ליאסר בקדשים: **ולא מיטמא לה.** אם כהן הוא דשארו כתיב י): **ולא מיטמאה לו.** אינה חייבת להתעסק בו וליטמא בו בין כהנת בין ישראלית אע"פ שמצוה ליטמא למתים האמורים בפרשה כדכתיב (ויקרא כא) לה יטמא זו אינה חייבת ולאו משום כהנת נקט לה שלא הוזהרו כהנות מליטמא למתים כ): **אינו יורשה.** דגבי ירושת הבעל שארו כתיב לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה ל) מכאן שהבעל יורש את אשתו מ): **מתה אינו יורשה איצטריכא ליה.** משום מתה אינו יורשה איצטריך ליה למיתני מת הוא גובה כתובתה לאשמעינן דבדכתב לה כתובה עסקינן ואע"ג דאיקרנו לאתתוני כולי האי אינו יורשה: **בעינא לאינסובי ביה.** שיהיה בידי לראיה שנתגרשתי שלא יאמרו עלי אשת איש היא: **מתני' שני גיטין ושתי כתובות.** זמן (ב) ראשונה קודם לזמן גט ראשון וזמן כתובה שניה קודם לגט שני: **גובה שתי כתובות.** שהרי גירשה והחזירה וכתב לה כתובה שניה. אבל קדמו שתי הכתובות לגט הראשון לא שהרי כשהחזירה לא כתב לה כתובה ותנן בסיפא שתי כתובות וגט אינה גובה אלא אחת נ)[למדנו שהכותב לאשתו שתי כתובות אינה גובה אלא אחת ואי משום דאיגרשא והדרה הא תנן כתובה ושני גיטין אין לה אלא אחת] שע"מ כתובה הראשונה החזירה: **שתי כתובות וגט.** שקדמו שתיהן לגט. ובגמרא מפרש למאי כתב להו: **כתובה ושני גיטין.** כתובה בנשואין הראשונים וגירשה והחזירה ולא כתב לה כתובה וחזר וגירשה: **גמ' אי בעיא בהאי גביא.** בתמיה. ואשתי כתובות וגט קאי דקתני אין לה אלא כתובה אחת ולא קתני אין לה אלא כתובה אחרונה אלמא אי ניחא לה למיטרף לקוחות מזמן ראשון טרפה: **בזה אחר זה.** זמנו של זה קודם לזה ושניהם על הלואה אחת או על מכר אחד: **ביטל שני את הראשון.** ואינו טורף אלא מזמן שני דכיון דכתב לשטרא בתרא אחליה לשיעבוד קמא: **דאי אוסיף ביה דקלא.** בשטר שני: **לתוספת כתביה.** ולא אחליה לשיעבוד לבטל זמן שטר ראשון ותרוייהו מיהא לא גביא מדלא כתב לה לביתי ואוסיפית לה הך אקמייתא אלא שטר כתובה יתירא כתב לה ולא הזכיר בה את הראשונה הכי קאמר אם תתרצי למחול שיעבוד של ראשונה גבי כתובה זו המרובה ואם לאו גבי הראשונה המועטת הלכך חד מינייהו דבעיא גביא והכי פרשינן בפירקין קמאי (דף מג:) וכי אמר רב נחמן ביטל שני את הראשון בדלא אוסיף ביה מידי דאי לאו לבטולי קמא אתא למאי כתביה: **ומיתה.** ועדי מיתה ובאה לגבות שתי כתובות אחת כתורת גרושין ואחת כתורת אלמנות:

אם

עין משפט נר מצוה

עג א טוש"ע סי' ק:
עד ב מיי' פט"ו מהל' אישות הל' כט טור ש"ע אה"ע סי' ק סעיף יג:
עה ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף יד:
עו ד מיי' שם הלכה ל טוש"ע שם סעיף טו:
עז ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף טז:

◆

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

◆

תוספות רי"ד

אביי אהא דתנן כתב לה נדו"ש אין לי עליך ועל כו' ואתא ר"ש למימר כ"ז שתובעת כתובתה היורשין משביעין אותה. פי' דת"ק סבר דמהני תנאה לגבי יורשין ואין יורשין משביעין אותה היכא דאתנו בהדה אלא גובין בלא שבועה ור"ש סבר כ"ז וכו' דלא מהני לה תנאה לגבי יורשין וקמיפלגי בפלוגתא דא"ש ורבנן ר"ש כא"ש ורבנן כרבנן. פי' א"ש כדאמרן לעיל דקסבר ששום תנאי אינו מועיל גבי יתומים ור"ש ס"ל כוותיה ורבנן דמתני' ס"ל כרבנן חברי אב"ש שהיו בדורו דפליג עלי' ואמרי' דמהני תנאה אפילו גבי יורשין וכיון דס"ל לר"ש כא"ש הל' כוותיה דהא פסקינן לעיל הל' כא"ש: מתקיף לה ר"פ תינח כ"ז שתובעת כתובה היורשים משביעים אותה אינה תובעת כתובה אין היורשים משביעים אותה מא"ל. פי' אי לא אתא ר"ש לאפלוגי על ת"ק אלא על תנאי היורשים בלחוד לומר כ"ז שהיא תובעת כתובה היורשין משביעין אותה בלחוד אמאי הדר ואמר אם אין תובעת כתובה אין היורשים משביעים אותה אלא אמר ר"פ לאפוקי מר"א ומחלוקתו. פי' לא תימא ר"ש אכתב לה נדר ושבועה לחוד פליג אלא אכולה מילתא דר"א ובני מחלוקתו פליג ארישא ואסיפא שמעינהו דקאמרו ר"א ורבנן משביעה כ"ז שירצה שבועת אפוטרופא היכא דלא פטרה מן הנדו"ש ואפי' שלא בשעת תביעת כתובתה ואם פטרה מן השבועה אפילו יורשים אין משביעין אותה כשנפרעת מהן כדקתני נדר ושבועה א"ל ולא ליורשי וכו'. ואתא ר"ש למימר כ"ז שתובעת כתובתה יורשים משביעים אותה ואע"ג דכתב לה נדר ושבועה אין ליורשי עליך כא"ש וכדתרצה אביי ואם אינה תובעת כתובה אין היורשים משביעים אותה על אפוטרופא שבחיי בעלה ואפילו לא פטרה מן השבועה דל"ל דר"א ומחלוקתו דאמרי משביעין אותה כ"ז שירצה בין היורשים בין בעלה שאין אדם דר עם נ"ב ואיידי דתני ברישא יורשים תנא סיפא יורשים ואע"ג דבקמייתא הל' כר"ש משום דקי"ל הלכה כא"ש דקאי כוותיה אבל בבתרא היינו בסיפא אין הלכה כר"ש דקי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים והלכך בין הבעל בין היורשים יכולים להשביעה על האפוטרופא שעשת בחיי בעלה אם לא פטרה מן השבועה בין תובעת כתובה בין אינה תובעת עי' בערך מ"ח בס"ה: מתני' הוציאה גט ואין עמה כתובה גובה כתובתה כתובה ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי והוא אומר אבד שוברי וכן בעל חוב שהוציא שט"ח ואין עמו פרוזבול הרי אלו לא יפרעו רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה שלא בגט ובע"ח גובה שלא בפרוזבול. פי' אם הוציאה גט אע"פ שאין עמה כתובה כגון שאומרת אבד שטר כתובתי גובה כתובתה ואי"ל לה פרעתיך וקרעת לי שטר כתובתך משום דכתובה היא תנאי ב"ד וכל מעב"ד כמאן דנקט שטרא

מסורת הש"ס

א) [כ"מ יז:], ב) [עי' תוס' קדושין סה. ד"ה ולא ותוס' כ"מ יז: ד"ה מן ותוס' לעיל מד. ד"ה והלכתא ותוס' יבמות יע: ד"ה מי איכא], ג) לעיל מו. נד: כ"מ יז:, ד) [שם ושם], ה) [במשנה לעיל נב: איתא לכונסה וכ"ה בכ"מ יז:], ו) לעיל נג. יבמות כט: מג: כ"מ יח. סנהדרין כח: ע"ש ול"ע, ז) לעיל פב:, ח) לעיל מד., ט) [ועי' תוס' ב"ב ז: ד"ה מר], י) [ויקרא כא], כ) [קדושין לה:], ל) [במדבר כז], מ) [ב"ב קיא:], נ) ג"י כ"י,

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מר קשישא. נ"ב עי' ב"ב פ"ק דף ז ע"ב שם קתני מר יוקא קודם ועי"ל פי' התוס' שם שגדול היה וקרי ליה מר ינוקא לפי שנולד בילדותו: (ב) ד"ה שני וכו' וזמן כתובה ראשונה וכו' שניה קודם לזמן גט שני:

◆

תוספות רי"ד (המשך)

בידי' דמי והלכך כ"ז שאין הבעל מראה שטר כתובתה פרוע או שובר א"נ לומר פרעתיך ומהכא נפקא לן בשנים אוחזין שהטוען אחר מעב"ד לא"כ ואם הוציאה כתובה ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי שלא הוצאתיו בב"ד לגבות בו כתובתי ולא קרעוהו ב"ד אלא נאבד ממני והוא אומר אבד שוברי שכבר הוצאת לב"ד ואמרת אבדתי כתובתי והגבו לך ב"ד הכתובה ע"פ הגט וקרעוהו (ולא) [וגם] נכת' שובר על הכתובה שאם תוציאנו עוד על היורשים שטר הכתובה ותבואי לגבות מכח אלמנות לאמר לא נתגרשתי ולא נפרעתי יהיה לי זה השובר לעד ואבד הימני אינה גובה כלום דחיישי' דילמא בגיטא נפרעה כתובתה וקרעתו. וכן בע"ח שהוציא שט"ח אחר שנת השביעית ואין עליו פרוזבול וי"א שמטתו שביעית וה"א פרוזבול היה לי ואבד הימני ה"ז לא יפרע דחיישינן שמא לא עשה פרוזבול ושמטתו שביעי' ולא כל הימנו לומר היה לי ואבד עד שיביא ראיה לדבריו. רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך שגזרו עובדי כוכבים על המצות והיה יראים לשמור גיטיהם ומיד כשמקבלתו שורפתו וכן פרוזבוליהן האשה גובה שלא בגט אך בכתובה לבד ואינו נאמן לומר פרעתי עד שיראה שובר ובע"ח גובה שלא בפרוזבול דמסתמא אמרי' בודאי שמסר שטרו לב"ד ועשו לו פרוזבול ומפני הסכנה שלא ימצא בידו שרפו. פי' פרוזבול מפורש במס' גיטין בפ' השולח הלל התקין פרוזבול כדי שלא תשמט שביעית שמוסר שטרותיו לב"ד שיגבו חובו מהמלוה כ"ז שיתבענו דהשתא לא קרינא ביה ל"י שאינו תובע כלום אלא מב"ד תובע וב"ד שהפקרן היה הפקר יורדים לנכסיו. ודייקינן ש"מ כותבין שובר דאי אין כ"ש ניחוש

וילמא מפקא לה לכתובה וגביא בי'. פי' מדקתני גובה כתובה בהוצאת גט ולא חיישינן דלמא אערומי מערמא והדרה ומפקא כתובה בב"ד אחריתי ולאחר מיתתו תגבה מן היורשים כתובת אלמנה לאמר לא נתגרשתי ולא נפרעתי דאילו בעידי גירושין לא מציא למיגבי דהא קרעי ליה לגיטא ותנן כתובה ואין עמה גט אינה גובה כלל ומדלא חיישינן ש"מ כ"ש ע"כ של לוה וא"י להשמט ולומר לא אפרע עד שתחזיר לי שטרי שמא תחזור ותוציאנו אלא אומרים לו פרע והוא יכתוב לך שובר ואוקמי' רב במקום שאין כותבין כתובה. פי' לעולם מהא ליכא למשמע מיניה אי כ"ש אי לא וא"ת ניחוש דלמא